

міжнародних відносинах зумовлюється законодавчо визначеними метою та завданнями, полягає у забезпеченні необхідною інформацією керівництва країни та визначених законом державних органів з метою її подальшого використання в інтересах національної безпеки. Водночас, розвідувальну діяльність іноземних спеціальних спецслужб доцільно розглядати як небезпеку, що може вважатись потенційною загрозою державній безпеці. Розвідувально-підбивна діяльність, що відзначається нехтуванням норм міжнародного права, гострою форм та методів здійснення, становить пряму загрозу державній безпеці України.

Список бібліографічних посилань

1. Доповідь щодо ситуації з правами людини в Україні 16 листопада 2016 р. – 15 лютого 2017 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу : // http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport17th_UKR.pdf.
2. Горбулін В.П. Засади національної безпеки України : підруч. / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський. – К. : Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
3. Козенюк В.О. Розвідка : юридична енциклопедія : в 6 т. / В.О. Козенюк ; редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр.. енцикл., 1998. – 736 с.
4. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – ст. 382.
5. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. [із змінами і доповненнями станом на 01.03.2016] // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – ст. 303.
6. Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» від 03.04.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 12. – ст. 89.

Одержано 29.10.2022

УДК 343.1.102.

Вікторія Володимирівна ВІНЦУК,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу, криміналістики

та експертології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ

Для того, щоб опанувати вплив оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження (ОРЗКП) на протидію злочинам звернемося до понятійного його визначення. Науковці й практики мають різний погляд на цей вид діяльності та суб'єктів його проведення, тому вважаємо за необхідне розглянути деякі нюанси.

Оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження з погляду фахівців, обізнаних в оперативно-розшуковій діяльності, визначають, що це система заходів, переважно негласного характеру, кваліфіковано здійснюваних оперативними підрозділами під керівництвом слідчого та прокурора на стадіях досудового слідства та судового розгляду з метою: 1) створення оптимальних умов повного та об'єктивного процесу розслідування; 2) припинення або нейтралізації протидії учасників організованого злочинного угруповання виконанню правоохоронної функції держави та правосуддя; 3) забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства[1,].

Але з точки зору Стащак М. В., під оперативно-розшуковим забезпеченням кримінального провадження потрібно розуміти «...одну з організаційно-тактичних форм

оперативно-розшукової діяльності, основним призначенням якої є забезпечення ефективного й об'єктивного виконання завдань кримінального провадження, відшкодування матеріальних збитків, завданих підготовкою чи вчиненням злочину, за допомогою нормативно - дозволених оперативно - розшукових можливостей» [2, с. 119–120] і відштовхуючись від наданої їм дефініції наполягає за необхідне вживати «оперативно-розшукове забезпечення» замість «оперативно-розшукове супроводження» [7, с. 119]. А потім він повертається до оперативно-розшукового забезпечення, а саме щодо зазначення: що, по-перше, термін «забезпечення» є більш прийнятним для вживання як однієї із форм оперативно-розшукової діяльності – «оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження», оскільки останній більш повно і чітко позначає зміст указаної форми. По-друге, концепт «оперативно-розшукове забезпечення» у різних інтерпретаціях ширший за змістовною стороною та функціональним призначенням, ніж поняття «оперативно-розшукове супроводження» [2, с. 121].

Якщо розглядати відповідно до тлумачного словника української мови термін «забезпечення» означає: 1) постачати щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах; 2) створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; 3) захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки, а слово «супроводження» тлумачиться як: 1) іти, їхати разом із ким-небудь як супутник; проводити когось до певного місця; 2) постійно бути разом із ким-, чим-небудь, тісно пов'язуватися з чимсь; 3) поєднувати яку-небудь дію з іншою, побічною; 4) додавати що-небудь до чогось, доповнювати що-небудь чимсь [3]. З одного боку можливо із М.В. Стащакон погодитись, а з іншого боку, процесуалісти на законодавчому рівні не визначили ні оперативно-розшукове забезпечення, ні оперативно-розшукове супроводження щоб мати інше уявлення. Отже, вчені, дослідження яких направлені на розвиток та удосконалення оперативно-розшукової діяльності, зробили більший внесок у розгляд цієї тематики, але не наполягли на тому, щоб зазначити цю єдину дефініцію на законодавчому рівні, тобто внести визначення ОРЗКП до КПК України та Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність».

Щодо КПК України то вважаю, що замало звертатися тільки до зазначення забезпечення кримінального провадження, дефініція якого до речі не надана у ст. 3. цього кодексу, а вживається тільки у контексті про застосування заходів забезпечення кримінального провадження...; у п. 5, ч. 2. Ст. 40 КПК або у ч.3 цієї ж статті КПК щодо випадків відмови прокурора у погодженні клопотання слідчого до слідчого судді про застосування заходів забезпечення кримінального провадження..., у п. 2. ч.7. ст. 42 КПК про застосування заходів забезпечення кримінального провадження; про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження...(п.2. ч. 1. ст. 56 КПК); у п. 3. ч.2. ст. 109 КПК стосовно реєстру матеріалів досудового розслідування та у главі 10. Заходи забезпечення кримінального провадження де у ст. 131 сформульовані види заходів забезпечення кримінального провадження та у ст. 132, де регламентовані загальні правила їх застосування[4]. І якщо вже науковці визнали, що ОРЗКП призначене для забезпечення ефективного й об'єктивного виконання завдань кримінального провадження, а досудове слідство - форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів[4]; то це вимагає максимального зближення оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної правоохоронних функцій на законодавчому рівні, імплементації у кримінальний процес значного масиву оперативного забезпечення у формі негласних слідчих (розшукових) дій, розширення суб'єктів проведення негласних заходів, законодавчого змінення правових підстав ОРД та негласного розслідування, як комплексної системи оперативно-розшукових заходів і негласних слідчих (розшукових) дій вимагає їх кваліфікованого застосування.

Висновок. Отже, одна з прогалин щодо протидії злочинам шляхом застосування ОРЗКП полягає в тому, що кожен суб'єкт зі сторони обвинувачення розуміє цю діяльність по своєму. Окрім того, на законодавчому рівні досі нема чіткого визначення специфіки оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження не тільки в законодавстві що регламентує оперативно-розшукову діяльність, а й в Кримінальному процесуальному кодексі мова йде лише про забезпечення кримінального провадження та не надано алгоритму дій суб'єктів цього забезпечення у відповідності до того коли воно застосовується: на стадії досудового розслідування або судового розгляду.

Список бібліографічних посилань

1. Подобний О. О. Оперативно-розшукова діяльність у виявленні та розслідуванні злочинів: теорія, історія і сучасна практика : навч.-метод. посібник / О. О. Подобний. - Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. - 258 с.
2. Стащак М.В. Співвідношення понять «оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження» та «оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження» / М.В. Стащак // Право і безпека. – 2013. – № 4 (51). – С. 117-123.
3. Публічний електронний словник української мови: [Електронний ре-сурс]. – Режим доступу: <http://ukrlit.org/slovnyk/%D1%81%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%BE>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Електронний ресурс. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/435-15#Text>

Одержано 31.10.2022

УДК 343.98.06(477)

Іван Андрійович ГРАБАЗІЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

та розкриття злочинів факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ СХИЛЯННЯМ ДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ, ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Проблема організації дієвої протидії злочинам пов'язаним із схилянням до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в мережі Інтернет є для діяльності правоохоронних органів України новою і тому представляє значний інтерес як для практичних працівників, так і для науковців.

Прогалина у даній сфері наукового знання негативно позначається на організації протидії і профілактики віртуального наркобізнесу, на законотворчій практиці, яка мала б регламентувати ці суспільні відносини. До недоліків наукового, законодавчого, правозастосовного рівня додається ще і брак відповідних методик протидії даному виду злочинів, фахівців і високотехнологічного програмно-пошукового забезпечення в мережі, висока латентність інтернет-наркобізнесу і т. ін.

Тому актуальність вивчення питання використання мережі Інтернет наркобізнесом для схиляння до вживання наркотиків є беззаперечною.

Слід відмітити, що протидія даному виду злочинів, саме із застосуванням мережі Інтернет значним чином ускладнюється тим, що:

- 1) При використанні невеликих ресурсів для їх здійснення може бути завдано величезної шкоди;